

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง และหาคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 34,951 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2554 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 379 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง จำนวน 70 ข้อ ข้อคำถามมี 4 ตัวเลือก ซึ่งตัวเลือกในแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 0 - 3 คะแนน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง และหาคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง

1.1 แบบวัด และคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 70 ข้อ มีลักษณะเป็นสถานการณ์สั้น ๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน โดยให้นักเรียนพิจารณาร่วมกันว่ามีความคิดเห็นอย่างไร ถ้าอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งมี 4 ตัวเลือก โดยใช้แนวคิดในการสร้างตัวเลือกตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก การให้คะแนนแต่ละข้อเป็นไปตามตัวบ่งชี้พฤติกรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

1.2 ผลการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC)ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 90 ข้อ ได้ข้อคำถามที่มีความสอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะจำนวน 90 ข้อ มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8 – 1.00 คัดเลือกข้อคำถามจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สูงสุดมาจำนวน 70 ข้อ

1.2.2 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง จำนวน 70 ข้อ ทั้งฉบับมีคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item – total Correlation : r_{xy}) ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 ถึง 0.80

1.2.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) ประเมินว่ามีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

1.2.4 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ใช้เทคนิคกลุ่มรู้จัก (Known-Group Technique) พบว่าค่าที่จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 21.414 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการอยู่อย่างพอเพียง

ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 379 คน พบว่าร้อยละ 96.04 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ระดับดีเยี่ยม และร้อยละ 3.96 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อสร้าง และหาคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง และเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าแบบวัดที่สร้างขึ้นมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนได้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และดำเนินการสร้างตามแนวทาง

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ดังประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. แบบวัดและคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง

1.1 การสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง

ซึ่งผู้วิจัยสร้างตามแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 35) ตามตัวชี้วัดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง จำนวน 1 ฉบับ 70 ข้อประกอบด้วยแบบวัดคุณลักษณะด้านการอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งแยกพฤติกรรมออกตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักสัปปุริสธรรม 7 คือธรรมของคนดี ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี 7 ประการ บูรณาการกับคุณลักษณะด้านการอยู่อย่างพอเพียง 3 ด้าน 2 เงื่อนไข ลักษณะของแบบทดสอบเป็นรูปแบบของการตัดสินใจ โดยมีสถานการณ์กำหนด 4 ตัวเลือก ตัวเลือกจะมีคะแนนตั้งแต่ 0 – 3 คะแนน ตามตัวชี้วัดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 35) และเหตุผลของการปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์มาจากการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร วีราวุธ (2552 : 73 - 78) ซึ่งได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 บุญญา ชมศิริ (2547 : 82-87) ซึ่งได้พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เอมอร สังเว(2547 : 89-95)สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รัตน์สิมาพร ดาวเรือง(2549 : 118-121)สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเจนจิรา ชิดชอบ(2548 : 75-76) สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2

1.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

1.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 แสดงให้เห็นว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงที่สร้างขึ้นเป็นตัวแทนลักษณะของการอยู่อย่างพอเพียง และเครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสูงทั้งนี้อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับบุญธรรม

กิจปริดาปริสุทธิ(2537 : 132-133) ซึ่งกล่าวว่าถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะของกลุ่มพฤติกรรม

1.2.2 อำนาจจำแนกของเครื่องมือ แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง จำนวน 70 ข้อ โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.80 แสดงแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์อันพึงประสงค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์ สามารถแยกนักเรียนกลุ่มที่มีการอยู่อย่างพอเพียงสูง และกลุ่มที่มีการอยู่อย่างพอเพียงต่ำได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร วีราวุธ (2552 : 73 - 78) ซึ่งได้สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งพบว่าค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 5.46 – 21.21 เอมอร์ สังเว(2547 : 89-95)ที่สร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งพบว่าอำนาจจำแนกของแบบวัดมีค่าตั้งแต่ 2.28 – 26.25 และรัตนลีมาพร คาวเรือง(2549 : 118-121)ซึ่งสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ด้าน ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นผู้มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย การปฏิบัติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติตนเป็นผู้มีความรับผิดชอบและการปฏิบัติตนเป็นผู้มีสุขภาพ และสุขนิสัยที่ดี ผลการศึกษาพบว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฉบับที่ 1 – ฉบับที่ 9 มีค่าอำนาจจำแนกดังนี้ 8.655-17.494,4.303-20.931,5.56-13.599,9.792-16.883,5.598-14.689,3.869-14.689,3.159-16.098,7.089-13.582 และ 4.165-11.442

1.2.3 ความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดรายทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสอดคล้องกับล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 ข : 209) ซึ่งกล่าวว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหรือแบบวัดควรมีค่ามากกว่า 0.70 จึงจะเป็นแบบทดสอบที่เชื่อถือได้ และค่าความเชื่อมั่นที่ได้มีความใกล้เคียงกับแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ที่สร้างโดยศศิธร วีราวุธ (2552 : 73 - 78) ที่มีความเชื่อมั่นรายด้านตั้งแต่ 0.72 ถึง 0.95 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ที่สร้างโดยเอมอร์ สังเว (2547 : 89-95) ที่มีค่าความเชื่อมั่นรายด้านตั้งแต่ 0.72 ถึง 0.89 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 และแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งได้พัฒนาโดยบุญภา ชมศิริ (2547 : 82-87) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฉบับที่ 1 ถึง 10

มีค่า 0.70,0.83,0.88,0.89,0.88,0.74,0.89,0.89,0.89 และ 0.84 ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สร้างขึ้นมีความเชื่อมั่นตามเกณฑ์มาตรฐาน

1.2.4 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 ด้านการอยู่อย่างพอเพียงใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัด (Known-Group Technique) โดยทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 100 คนที่แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงสูง จำนวน 50 คน และกลุ่มที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงต่ำ จำนวน 50 คน จากการประเมินของครูที่ปรึกษา พบว่าค่าที่จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 21.414 ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงสูง และนักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงต่ำ จึงถือได้ว่า แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เพราะค่าเฉลี่ยที่ได้สอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสามารถวัดได้ตามลักษณะคุณสมบัติและประเด็นต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551 : 35) ทั้งนี้เนื่องมาจากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้เหมาะสม มีความเป็นตัวแทนของประชากรที่ดี มีการกำหนดขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงอย่างรอบคอบ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ มีการหาค่าอำนาจจำแนกก่อนที่จะนำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ไปหาความเชื่อมั่นและนำไปทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้เทคนิคกลุ่มรู้ชัด (Known-Group Technique) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการอยู่อย่างพอเพียง การประเมิน
 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง โดยนำแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน พบว่าร้อยละ 96.04 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ระดับดีเยี่ยม และร้อยละ 3.96 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีพัฒนาการตามวัยต่างกัน การได้รับการส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงแตกต่างกัน การปลูกฝัง การอบรมเลี้ยงดูด้านการอยู่อย่างพอเพียง

มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ทั้งนี้สอดคล้องกับ
 ปราโมทย์ ไม้กล้าด (2012 : ออนไลน์) กล่าวไว้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้จำกัดไว้เพียงแค่เรื่อง
 ของเศรษฐกิจเท่านั้น เพราะหากปฏิบัติตนอยู่ในพื้นฐานของความพอเพียงแล้วจะอยู่ได้อย่าง
 มั่นคง ความพอเพียงแท้จริงแล้วคือไม่ว่าจะกระทำการใดๆ ก็ตามต้องทำอย่างรู้จักพอประมาณ
 พอดี รู้เหตุผล หากโยงเข้าพระพุทธศาสนาก็คือทางสายกลางไม่สุดโต่ง ไม่ย่อหย่อน เรียกว่า
 พอดี ความพอเพียงสำหรับวัยรุ่นถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ดังนั้นทางที่ดีที่สุดก็คือการทำให้
 วัยรุ่นเข้าใจเรื่องความพอเพียง แล้วก็เรื่องค่าใช้จ่ายของเขา เขาก็ต้องมีจิตสำนึก รู้จักการบริหาร
 เงิน รู้จักใช้จ่ายคือเราต้องทำให้เขาเข้าใจและตระหนัก เพราะปัจจุบันเห็นวัยรุ่นเป็นจำนวนมาก
 ที่ไม่เข้าใจไม่ตระหนัก วัยรุ่นเป็นวัยแสวงหา เทียบเท่าๆ ไม่ว่าจะเป็เครื่องแต่งกาย มือถือ ไม่มี
 สำนึกตรงนี้น่าเป็นห่วง ความไม่รู้จักพอเพียงที่เกิดขึ้นนั้นจะโทษวัยรุ่นไม่ได้ ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง
 ครู เป็นบุคคลที่สำคัญ เพราะ ผู้ใหญ่ต้องตระหนักและชัดเจนถึงความพอเพียง ถ้าผู้ใหญ่ยังไม่
 รับรู้ รับทราบ ตรงนี้อันตราย เพราะ เหมือนเรื่องแม่ปู กับลูกปู เขาเห็นผู้ใหญ่เป็นอย่างไร เขาก็
 เป็นแบบนั้น ดังนั้นสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน จึงต้องเห็นความสำคัญและร่วมมือ
 กันปลูกฝังการอยู่อย่างพอเพียงให้กับนักเรียนและเยาวชน

จากผลสรุปดังกล่าวแสดงว่าแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่าง
 พอเพียงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคุณภาพในการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่าง
 พอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวคิดที่จะเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กลุ่มประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เท่านั้น ดังนั้นในการนำแบบวัดไปใช้กับ
 กลุ่มประชากรอื่น ควรปรับเนื้อหาในแบบวัดใหม่ให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากร

1.2 ควรนำเครื่องมือ ไปใช้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการอยู่อย่าง
 พอเพียงเพื่อวินิจฉัยผลการประเมินสำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาคุณลักษณะ
 อันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงต่อไป

1.3 เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 ของนักเรียนในด้านอื่น ๆ ต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาค้นคว้าสร้างและพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
สำหรับนักเรียนระดับภาค และทั่วประเทศ
- 2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่
อย่างพอเพียง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY